

oficina de
serveis a la
joventut

maresme

Com avaluar un Pla Local de Joventut

Guia per als tècnics municipals de joventut

CONSELL
COMARCAL
DEL
MARESME

Promoció Econòmica i
Serveis Educatius
Servei de Joventut

Ajuntament
d'Alella

Ajuntament
del Masnou

Ajuntament
d'Argentona

Ajuntament de
Premià de Dalt

Ajuntament de
Sant Pol de Mar

Índex

1. Què és avaluar? _____	3
2. Com està el patí de l'avaluació? _____	5
3. Per què avaluar? _____	7
4. Qui ha d'avaluar? _____	9
5. Quins són els passos de l'avaluació? _____	11
6. Què avaluem? _____	14
7. Amb quins criteris avaluem? _____	21
8. Quina metodologia podem emprar? _____	25
9. Com s'analitza la informació recollida? _____	31
10. Què fer-ne de les conclusions? _____	33
11. Síntesi: Decàleg de l'Avaluació de Plans Locals de Joventut _____	36
12. Glossari _____	38

1. Què és avaluar?

Avaluar vol dir emetre judicis de valor.

Més concretament, **avaluar un Pla Local de Joventut vol dir emetre judicis de valor sobre diversos aspectes d'aquest Pla:** la seva utilitat, la seva efectivitat, la seva eficiència, la seva cobertura, etc. En definitiva, si ho estem fent bé o ho estem fent malament, o bé si el que estem oferint és prou bo o no ho és, **en funció d'uns criteris**, element indispensable, **que justifiquin i argumentin el judici de valor emès.**

En l'àmbit de les polítiques locals de joventut, així com en totes les polítiques públiques adreçades a les persones, per la pròpia naturalesa canviant de la realitat amb la que treballem, no podem dir si ho estem fent bé o ho estem fent malament en funció d'un model únic i vàlid per a tothom, per això és molt difícil crear un sol sistema de criteris que vagin bé per a totes les realitats.

És clar que els patrons metodològics de fons, els models d'intervenció i les teories que inspiren els Plans Locals de Joventut són comunes per a tots, però a partir d'aquí hi ha una tria i una selecció que cada ajuntament ha de fer.

Per això, no hi pot haver dos Plans Locals de Joventut que siguin iguals. Cada Pla Local de Joventut està adreçat a una realitat social particular i diferent de les altres, està concebut sota uns valors propis i intransferibles, està pensat en clau d'unes prioritats concretes i triades segons el cas i està formulat a raó d'unes determinades metodologies

i hipòtesis d'intervenció escollides d'entre tot un ventall.

Per tant, **cada Pla ha de preparar la seva pròpia avaluació**, i construir els seus propis criteris d'avaluació (un sistema propi d'indicadors) que ens serveixin per saber si ho estem fent bé o no. Els criteris d'avaluació tenen relació directa amb els resultats esperats que prèviament hem definit.

Evidentment, com més adaptat a la realitat i als condicionaments locals, com més elaborat i com més concret sigui el disseny del Pla, més eficaç en serà la seva aplicació i, posteriorment, més complerta i més útil en serà la seva avaluació. I, en el cas contrari, les polítiques juvenils no es podran avaluar si són mancades d'un disseny previ prou detallat.

En aquesta guia, trobareu orientacions per a preparar o dissenyar l'avaluació del Pla Local de Joventut i, sobretot, orientacions per a dissenyar un Pla Local de Joventut que sigui avaluable, és a dir que expliciti els criteris sota els quals serà avaluat.

És a dir...

Per poder avaluar sense que sigui una pèrdua de temps (és a dir, aprofitant bé els resultats de l'avaluació), un Pla Local de Joventut ha d'incloure una **definició molt clara i concreta dels resultats que espera assolir** en diferents àmbits:

OBJECTIUS DE PROCÉS

1. Quins **recursos** es volen destinar (econòmics, humans i infraestructures).
2. Quines **actuacions** es volen realitzar (activitats, actes, projectes).
3. Quines **metodologies** de treball es volen aplicar (participatives, pedagògiques, de gestió, etc.).

OBJECTIUS DE RESULTAT

1. A quins joves es pretén beneficiar (definir la **població destinatària**).
2. Quines **millores de la població jove** es volen aconseguir (problemes que es volen resoldre).

2. Com està el pati de l'avaluació?

Resumim aquí els punts més importants per descriure, a grans trets, **la pràctica actual de l'avaluació de les polítiques de joventut**, segons hem pogut constatar de l'observació directa¹:

- Cultura d'avaluació poc desenvolupada en les polítiques locals de joventut, en general.

- L'avaluació de resultats és poc rigurosa:

 - Descuit dels resultats en la fase de planificació. Manca de concreció en els efectes que es volen aconseguir.

 - Inexistència d'indicadors de resultat. Sí que hi ha indicadors de procés.

 - Plantejament d'objectius força irregular: repetitius, poc específics.

 - Manca més reflexió entorn les finalitats últimes de les actuacions adreçades a població jove.

- L'avaluació del procés d'implementació d'accions, de metodologia i de recursos, es menja tota l'avaluació que es fa. Tot i així, és poc sistematitzada:

 - Manca regularitat en la recollida de dades.

 - Avaluació interna i intuïtiva.

 - Manquen registres d'usuaris útils per a l'avaluació.

- Les eines concebudes per a avaluar són inconnexes i poc explotades.

 - Les memòries són més descriptives que avaluatives. Manca de judicis de valor explícits.

 - Dels qüestionaris que es passen a usuaris, sovint no se n'aprofita la informació que es recull, per manca de temps, però també per manca de plantejament previ sobre quina informació volem i per què.

- Poc pes dels resultats de les avaluacions tècniques en les decisions polítiques (fet que desvirtua el sentit de l'avaluació).

Manca compartir criteris.

- Manca planificar l'avaluació: recursos, calendari, actuacions previstes, metodologia, informació a recollir.

¹ No s'ha fet un estudi exhaustiu, sinó que s'han tret conclusions després d'anys de contacte directe i treball conjunt de l'Oficina de Serveis a la Joventut del Consell Comarcal del Maresme amb els ajuntaments de la comarca.

3. Per què avaluar?

Integrar la *cultura d'avaluació* en el dia a dia del treball tècnic i polític d'intervenció sociocultural en la realitat juvenil no és altra cosa que planificar acuradament uns projectes i contrastar allò que assolim amb allò que volfem assolir amb tals projectes.

Més enllà de les famoses sigles PRA (Planificar-Realitzar-Avaluar), hi ha un munt d'accions que realitzem que ens impliquen molta feina i malsdecap: decidir, comunicar, convèncer, justificar, motivar i motivar-nos, reflexionar, preveure, consultar, etc.

Doncs bé, avaluar de manera sistemàtica i rigurosa, pot servir...

- Per facilitar la presa de decisions (amb uns criteris treballats).
- Per millorar el coneixement de la intervenció que duem a terme.
- Per explicar millor el que fem i per què (comunicar).
- Per justificar les despeses i millorar la distribució de recursos.
- Per motivar el treball del dia a dia (tenir perspectiva).
- Per no perdre de vista el sentit d'allò que fem (finalitat última).
- Per treballar amb una actitud pro-activa i no reactiva davant de la realitat dels joves.
- Per donar a la política de joventut un caràcter comunitari i no fer una "intervenció de despatx".
- Per millorar els programes i les actuacions.
- Per contrastar les teories i models d'intervenció que han inspirat els projectes.

Com pot ajudar l'avaluació al/la regidor/a?

Model de societat.

Pautes de les Administracions 2n nivell (Diputació, SGJ, CCM)

Comparació amb altres municipis.

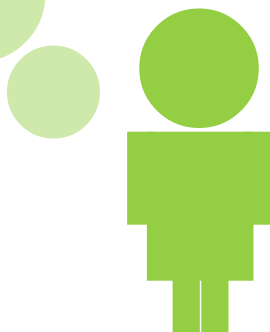
Demandes expressades pels joves.

Necessitats no expressades de la població.

Pautes polítiques de govern, i de partit (i rendibilitat electoral).

Propostes dels tècnics.

Limitacions de recursos.

Decidir.

Prioritzar àmbits d'actuació.

Concretar objectius.

Donar sentit a la política de joventut.

Argumentar sobre les decisions preses davant la població, govern i oposició.

Convèncer l'alcaldia i l'equip de govern per apostar pels joves.

Dialogar i negociar amb els joves.

Motivar els tècnics.

Buscar recursos.

4. Qui ha d'avaluar?

En aquesta qüestió, hi ha diverses opcions:

Avaluació externa:

- L'anàlisi de la informació i l'emissió de judicis de valor les fa un avaluador (o grup d'avaluadors) extern al Pla i, a poder ser, extern a l'Ajuntament.
- L'avantatge d'aquesta opció és que permet garantir una millor objectivitat.
- És important clarificar molt bé l'encàrrec que formulen els responsables del Pla a l'avaluador extern i coordinar-se en la recollida d'informació.
- Els costos de l'avaluació externa solen ser molt superiors a la interna.
- Pot suscitar més reaccions adverses que no pas l'avaluació interna.

Avaluació interna:

- L'anàlisi de la informació i els judicis de valor sobre si el Pla funciona o no funciona els fan els mateixos responsables i executors del propi Pla.
- L'avantatge d'aquesta opció és que permet que les conclusions de l'avaluació s'integrin més fàcilment dins els projectes del Pla.
- La major dificultat és trencar el ritme de la gestió del dia a dia i agafar perspectiva per a interrogar-nos, observar i jutjar la intervenció que estem duent a terme.

Avaluació comunitària:

- L'anàlisi de la informació i els judicis de valor els fan diferents agents

del municipi, i s'intenta trobar una conclusió que integri les diferents visions. És una versió ampliada de l'avaluació interna.

- És l'opció que millor garanteix la implicació de joves, entitats i professionals en el Pla Local de Joventut.

- Permet minimitzar els focus d'oposició als projectes i treure a la llum els conflictes latents, perquè l'objectiu és integrar-los al Pla.

- Hauria d'anar lligada amb una *planificació comunitària*, que no és altra cosa que compartir un marc de treball orientat a la millora de la població juvenil entre diferents agents del municipi (entitats, polítics, tècnics de diferents àrees, etc.), coordinar-se transversal i interinstitucionalment, assumir un diagnòstic comú i compartir els objectius estratègics (punt de partida del Pla Local de Joventut).

5. Quins són els passos de l'avaluació?

L'avaluació es planteja com una **recerca social aplicada**, en què se sistematitzen els processos de recollida d'informació, es pauta un calendari, s'hi assignen recursos i es calendaritzen les accions a fer.

1. Donar sentit a l'avaluació

En aquest primer pas, es treballarà per donar sentit a l'avaluació: pensar quina finalitat té per nosaltres, què ens aportarà avaluar, per què ho volem fer servir, fins a quin punt estem disposats a avaluar i a assumir els resultats de l'avaluació.

2. Definició i context

En aquest segon pas, definirem bé quina és la unitat a estudiar, és a dir què és allò que volem avaluar ben bé, si és el Pla, o bé el Casal, o bé la Regidoria o bé algun altre dels serveis, i analitzarem els principals factors del seu context: els condicionants, els principis i valors, els límits, l'evolució, etc.

3. Les preguntes d'avaluació

Cal identificar molt bé quins són aquells aspectes que ens interessa avaluar, quines preguntes formulem, i acotar uns objectius de treball, que marquin fins on arribarem amb el treball d'avaluació.

4. Operacionalització de criteris

En el propi disseny del Pla Local de Joventut se segueix una lògica del general al concret, molt necessària per a poder avaluar, ja que a partir dels objectius concrets o operatius podrem pensar en els criteris que serveixen per a avaluar cada projecte o programa.

5. Disseny metodològic

Un cop identificades les necessitats informatives, caldrà pensar on és aquesta informació i com la podem recollir i analitzar. Per tant, triarem les tècniques de recollida de dades (qualitatives i quantitatives) més adients, buscarem les fonts d'informació més òptimes i organitzarem el treball de camp (temporització, pressupost, designació de tasques a realitzar, etc.)

6. Treball de camp

Fase de recollida d'informació, en què caldrà executar el pla de treball establert, duent a terme les tècniques pensades i les altres tasques designades. És molt important l'emmagatzematge d'aquesta informació recollida perquè després en sigui fàcil l'anàlisi.

7. Interpretació

Un cop recollida i fet un buidat de la informació necessària, s'ha d'analitzar i interpretar a la llum dels criteris ja treballats, tenint present que co-existeixen diverses perspectives i diferents definicions d'èxit/fracàs dels implicats (joves, tècnics, polítics).

8. Judicis de valor

És aquest el moment clau de l'avaluació, en què s'emeten els judicis de valor en base a uns criteris elaborats i a una informació recollida i analitzada.

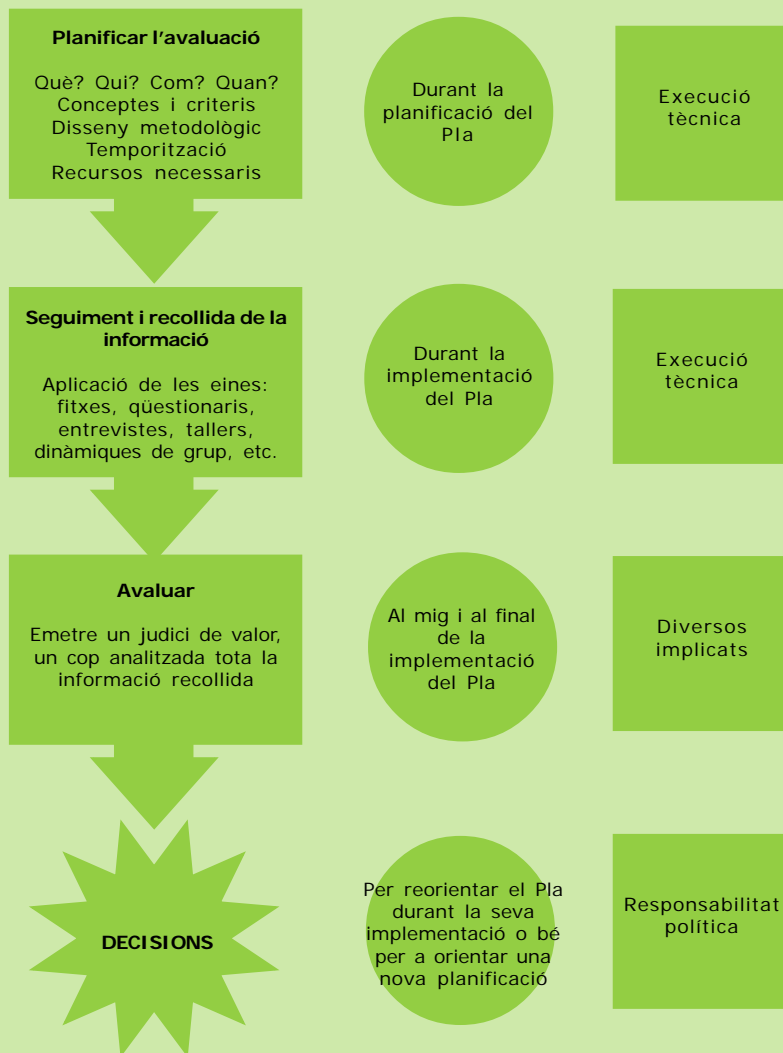
9. Elaboració de recomanacions

Arrel de les conclusions de l'avaluació, es poden elaborar unes recomanacions de millora, de canvi o de reforçament de les accions, projectes, recursos o metodologies del Pla.

Com avaluar un Pla Local de Joventut

10. Revisió del Pla Local de Joventut

Presca de decisions sobre el Pla Local de Joventut sota la llum de les recomanacions sorgides de l'avaluació.

6. Què avaluem?

Hi ha molts aspectes² del Pla Local de Joventut que es podrien avaluar dels que hauríem de triar quins volem i podem avaluar i en quin moment fer-ho:

- a. avaluació de necessitats
- b. avaluació de l'avaluabilitat
- c. avaluació del disseny
- d. avaluació de la implementació
- e. avaluació dels resultats
- f. avaluació de l'impacte
- g. avaluació de la cobertura
- h. avaluació de l'accessibilitat
- i. avaluació econòmica

a. Avaluació de necessitats:

Fer una avaluació de necessitats vol dir emetre un judici de valor sobre quines són les principals necessitats a què ha de donar resposta el Pla.

Una necessitat és un judici de valor sobre si un individu o un grup presenta una determinada problemàtica que ha de ser solucionada. I, per tant, definir una necessitat implica identificar una solució.

Un problema pot tenir moltes solucions, les quals varien en la probabilitat de solucionar-lo, en el seu cost i en la seva factibilitat. Cal analitzar-les i triar-les.

La necessitat és patida per un grup determinat i concret que convé

Com avaluar un Pla Local de Joventut

identificar i diferenciar d'altres grups, ja que dins la població jove hi ha moltes realitats diferents.

Cal diferenciar quatre tipus de necessitat:

- **Necessitat normativa:** si hi ha lleis o normes que cal complir, en quant a polítiques de joventut.
- **Necessitat experimentada:** si hi ha la vivència de mancances i necessitats.
- **Necessitat expressada:** si hi ha grups que manifesten necessitats o col·lectius amb un discurs elaborat entorn les polítiques de joventut.
- **Necessitat comparativa:** si hi ha diferències en quant a serveis oferts, projectes i infraestructures, en comparació amb altres municipis.

L'avaluació de necessitats s'acostuma a presentar en tres documents:

- L'**Anàlisi de la Realitat Juvenil:** necessitats prioritàries en diferents àmbits de la vida dels joves: treball, estudis, participació, emancipació, lleure, etc.
- La **Visualització** de la globalitat de polítiques, projectes, serveis i recursos adreçats a joves que es duen a terme al municipi.
- El **Diagnòstic** que és el conjunt de judicis de valor (és a dir les conclusions) que orienten el disseny del Pla: què farem sense repetir el que ja es fa, donant resposta a les necessitats prioritàries i podem assumir amb els recursos de què disposem?

b. Avaluabletat del Pla

Serveix per valorar si el Pla és avaluable o no ho és. Si es detecta un dels problemes següents, l'avaluació no es podrà fer de manera correcta i poden sorgir problemes o conflictes:

- Manca de definició del programa o dels resultats que se n'esperen.

- Manca d'un model d'intervenció amb una lògica que justifiqui uns efectes esperats derivats de la intervenció.
- Manca de consens en l'avaluació (en els prioritats per avaluar o dels usos esperats de l'avaluació).
- Manca de capacitat per part dels actors o falta d'interès per aconseguir la informació que l'avaluació necessitaria.

c. Avaluació del disseny del Pla

Serveix per a analitzar fins a quin punt el disseny del Pla està basat en un model teòric d'intervenció ja existent, i segueix la lògica interna de la planificació d'un Pla Local de Joventut:

- Existència d'un estudi de la realitat juvenil.
- Grau de concreció de les necessitats i problemes a resoldre amb el Pla (diagnòstic).
- Existència d'una visualització de les accions i/o programes orientats als joves.
- Coherència dels objectius amb les conclusions del diagnòstic.
- Els objectius són específics, mesurables, assignables, realistes i temporals?
- Grau de cobertura de la població jove per part dels serveis oferts (per edats i per tipologia de jove).
- Sufficiència dels recursos assignats per a l'execució del Pla (recursos humans i pressupost anual).
- Sufficiència de les infraestructures existents per a dur a terme les activitats proposades.
- Integralitat temàtica (en relació als àmbits de la vida del jove)
- Grau de participació dels joves en el disseny del Pla
- Grau de transversalitat: participació de tècnics i regidors d'altres àrees de l'ajuntament en el disseny del Pla

- Grau d'interinstitucionalitat: participació d'entitats i administracions implicades en el disseny del Pla
- Existència d'un sistema d'avaluació planificat amb criteris i eines per a la recollida d'informació.

Es fa després del disseny i abans de la implementació.

d. Avaluació de la implementació del Pla:

Serveix per detectar les diferències entre el model dissenyat i el que realment ha estat implementat. Un programa pot no aconseguir els efectes desitjats a causa del fet de no haver estat posat en marxa tal i com s'havia dissenyat.

L'avaluació de la implementació, també anomenada *avaluació de procés*, *avaluació de seguiment* o bé *avaluació formativa*, es desenvolupa en tres fases:

1a fase: Resum del que calia per a implementar el pla tal i com estava dissenyat:

- Actuacions
- Recursos (econòmics, humans i infraestructures)
- Metodologies de treball

Planificació estratègica

Transversalitat/interinstitucionalitat

Metodologies participatives

Metodologies educatives

2a fase: Recollida d'informació sobre aquests elements.

- Registre d'activitats realitzades
- Control pressupostari
- Registre de reunions

3a fase: Comparació entre la teoria i la pràctica.

e. Avaluació dels resultats

Serveix per analitzar el grau amb què el Pla ha aconseguit els resultats buscats (eficàcia), i també per a analitzar els resultats no buscats amb les intervencions (efectivitat) siguin positius o negatius.

La clau per a l'avaluació dels resultats és el disseny d'objectius: com és clars siguin, més fàcil serà la seva avaluació. En parlem en un apartat específic més endavant.

S'utilitzen les següents eines de seguiment i/o de recollida d'informació:

- Entrevistes individuals o de grup.
- Metodologies qualitatives de grup.
- Bases de dades o altres eines informatitzades per al seguiment dels indicadors.

f. Avaluació de l'impacte

Serveix per a analitzar els efectes del Pla sobre una població més gran que els beneficiaris del Pla que pot incloure els familiars dels joves, educadors, mestres o altres professionals de l'entorn immediat dels joves, els amics dels joves usuaris, comerciants del municipi, etc.

S'utilitzen les següents eines de recollida d'informació:

- Entrevistes individuals o de grup
- Metodologies qualitatives de grup amb pares i mares, mestres o professors, comerciants, assistents socials, etc.

g. Avaluació de la cobertura

Serveix per a analitzar fins a quin punt s'ha arribat a la població

destinatària, amb les diferents intervencions del Pla.

Es calcula la taxa de cobertura (% de la població destinatària afectada pel programa), i s'analitzen els biaixos de la cobertura.

En el cas de la població jove, convé pensar de cada un dels programes que integren el Pla, a quina població van adreçats i remarcar les diferències entre "subgrups" dins el col·lectiu jove (per edat, per sexe, per barri, per estil, per tipus de participació).

En la mesura que sigui possible, ens anirà bé quantificar el total de població destinatària i portar un **registre dels usuaris** i beneficiats reals dels programes, per poder fer-ne una valoració quantitativa.

No oblidar-nos de la valoració qualitativa: descripció del perfil dels usuaris o dels participants beneficiats pel Pla.

h. Avaluació de l'accessibilitat

L'accessibilitat es desglossa en 4 elements:

- Grau de coneixement de les actuacions.
- Accés físic i horaris dels serveis i equipaments juvenils.
- Criteris d'accessibilitat: edat, pertinència associativa, etc.
- Grau d'acceptació dels serveis i de les actuacions (analitzar l'existència de rebutjos).

i. Avaluació econòmica

Serveix per a analitzar la relació dels costos del Pla en relació als efectes aconseguits i també serveix per pensar si podria ser més eficient (menys costos per als mateixos resultats o més resultats

amb els mateixos costos).

S'analitza a tres nivells:

- **Anàlisi cost-benefici:** el cost del Pla i els beneficis es mesuren en termes econòmics (dificultat per a quantificar els beneficis).
- **Anàlisi cost-resultats:** el cost del Pla es mesura en termes monetaris, mentre que els resultats es medeixen d'una altra manera.
- **Anàlisi cost-utilitat:** els resultats es medeixen i els efectes es mesuren en una escala, subjectiva, d'utilitat.

² La definició dels aspectes prové del curs *Avaluació de projectes socials*, organitzat per la Federació de Municipis de Catalunya i impartit per ITER-BSO.

Proposta de treball

Focalitzar l'Avaluació del Pla Local de Joventut en:

- L'avaluació de necessitats.
- L'avaluació de la implementació.
- L'avaluació dels resultats.
- L'avaluació de la cobertura.

7. Amb quins criteris avaluem?

Els criteris d'avaluació s'han d'elaborar a partir dels elements de base que donen forma al Pla: la missió del Pla Local de Joventut, els objectius generals i concrets, els àmbits de treball o d'intervenció, els principis ètics i valors del Pla i el diagnòstic de necessitats.

La tasca principal per a elaborar els criteris d'avaluació és la d'**operacionalitzar el model d'anàlisi**, és a dir, desglossar els conceptes abstractes en aspectes observables o mesurables.

Exemple:

<i>Concepte avaluat:</i>	Participació juvenil.
<i>Dimensió:</i>	Co-gestió de les polítiques municipals de joventut.
<i>Aspecte observable 1:</i>	Compliment dels acords presos al Consell de Joves.
<i>Aspecte observable 2:</i>	Representativitat dels joves implicats al Consell de Joves, respecte la població jove del municipi.

Per a poder dur a terme la tasca d'operacionalitzar, cal que els conceptes clau (*participació, emancipació, dinamització, etc.*) estiguin ben definits: cada concepte pot està compost per diverses dimensions i variables, amb els seus corresponents valors dels que es deriven els aspectes observables.

Els models i teories en què es basen les polítiques de joventut provenen del bagatge de diverses disciplines, entre elles: la intervenció socioeducativa, la pedagogia, la psicologia social, la gestió sociocultural.

Sovint, els concepte ja els tenim clars de manera implícita però el que costa és fer-los explícits i posar-los per escrit. Però cal dir que fer aquest esforç ajudarà enormement en l'elaboració, desenvolupament i avaluació del Pla Local de Joventut.

Criteris d'avaluació dels resultats:

Per a elaborar els criteris d'avaluació dels resultats cal que tinguem clar quins són els resultats que esperem. Els criteris d'avaluació de resultats ens han de permetre observar les **millores de la població juvenil en els diferents àmbits** en què s'estructura el Pla. És a dir ha d'existir una lògica o un lligam entre el Diagnòstic de necessitats, els Objectius perseguits i els Criteris d'avaluació.

Exemples:

- En l'àmbit de les polítiques d'accés a l'habitatge, els criteris d'avaluació ens han de servir per observar fins a quin punt la població jove té més oportunitats d'accés a l'habitatge. Per a la qual cosa, hem de definir què entenem per oportunitats d'accés a l'habitatge: és molt diferent parlar d'habitatge de lloguer, que de propietat, o bé d'habitatge protegit que d'habitatge de mercat lliure.

- En l'àmbit de l'associacionisme juvenil, cal pensar quins són aquells aspectes concrets que cal observar per a comprovar si hi ha una millora de l'associacionisme juvenil en quant al volum, al fons i a la forma de les associacions i grups no formals de joves del municipi.

Criteris d'avaluació de la implementació:

Els criteris d'avaluació de la implementació han de servir per a poder observar **si hem dut a terme el Pla tal i com l'havíem dissenyat**,

o per saber en qualsevol moment de l'execució del Pla si estem seguint el disseny o en quins aspectes ens estem desviant del previst.

Els criteris d'implementació els traurem del disseny del Pla (quants diners emprarem, quants professionals fan falta, quins espais són necessaris, quin calendari seguirem, etc.), i seran els **indicadors** que ens permetin comparar el disseny amb el realitzat. Fan referència a:

- Realització d'activitats
- Compliment del calendari
- Recursos humans: perfils professionals, hores de dedicació, número de professionals, ...
- Recursos econòmics: pressupost, despesa anual, per serveis, ingressos obtinguts, despesa en inversions...
- Infraestructures: espais, funcions, tamany, mobiliari o equipament...
- Metodologies:
 - Transversalitat: òrgans, funcions, participants, freqüència...
 - Interinstitucionalitat: òrgans, funcions, participants, freqüència...
 - Participació juvenil: òrgans, funcions, participants...

La **monitorització** del Pla, control dia a dia de l'execució del Pla, exigeix: un sistema d'indicadors, uns protocols de recollida d'informació, un sistema informatitzat i una metodologia per a l'anàlisi de la informació (en parlarem a continuació).

Criteris d'avaluació de la cobertura:

Per a observar la cobertura dels projectes del Pla, és important haver identificat les necessitats dels diferents perfils de joves existents al municipi i haver especificat a quin perfil va adreçat cada un dels

projectes del Pla.

Per a identificar els diferents perfils, cal fixar-se en diverses variables: edat, sexe, barri de residència, nivell socioeconòmic, nivell d'estudis assolit o en curs, nivell d'implicació en les activitats del municipi.

I en la mesura que sigui possible, es pot mirar de quantificar aquests subgrups, per a poder calcular el percentatge de cobertura no sobre la població jove total sinó sobre la població d'un perfil concret destinatari de l'actuació.

Disseny d'objectius

Quan fem el disseny d'objectius dels projectes del Pla, hem de tenir present que:

- Els objectius han de seguir una lògica jeràrquica que inclogui objectius generals, objectius específics i objectius concrets.
- Com més concrets i realistes siguin, més fàcils d'avaluar.
- Han d'identificar els resultats específics de l'acció.
- Han d'identificar la metodologia a emprar en l'acció.
- Han d'identificar els recursos emprats (si augment o canvis).
- Han d'identificar els destinataris concrets de l'acció.
- Han d'identificar el responsable de la seva execució i compliment.
- Han d'identificar el termini temporal de compliment.

8. Quina metodologia podem emprar?

Com s'ha dit, és necessari recollir informació que ens permeti argumentar els judicis de valor de l'avaluació.

Cada avaluador o equip d'avaluadors, siguin interns o externs, han de dissenyar la metodologia que més convingui en funció dels recursos i temps disponibles i de les necessitats de cada Pla.

Cal tenir present que la metodologia només serveix per a una fase de l'avaluació, la de recollida i anàlisi de la informació. Tant la fase prèvia d'elaboració de criteris com la posterior d'emissió de judicis de valor i de presa de decisions, s'han de fer independentment de les metodologies i són tant o més necessàries per a dur a terme l'avaluació.

En els dissenys metodològics de recollida de dades (informació), s'acostuma a diferenciar entre metodologies quantitatives i qualitatives, però no tant per a oposar-les sinó per a complementar-les.

Cada òptica metodològica, amb les seves característiques comporta unes tècniques específiques i un tractament específic de la informació:

METODOLOGIES QUANTITATIVES

Naturalesa de la informació

- Dades numèriques recollides en la monitorització dels projectes del Pla
- Estadístiques de població

Característiques

- Basades en l'anàlisi estadística i la verificació experimental
- Tots els conceptes es tradueixen a dades numèriques
- Disseny planificat i rígid
- Mesuren només els efectes quantificables
- Creença en la neutralitat tecnològica i la veritat objectiva

Eines

- Indicadors i índex
- Enquesta
- Monitorització
- Consulta de dades secundàries

METODOLOGIES QUALITATIVES

Naturalesa de la informació

- Discursos i percepcions subjectives dels implicats en el Pla.
- Vivències, satisfaccions, frustracions, desitjos, etc.

Característiques

- Basades en la construcció subjectiva i grupal del significat i sentit de la realitat.
- Dades qualitatives i descripcions comprensives.
- Basat en estudis de camp.
- Es tenen en compte els diferents perfils d'implicats.
- Disseny flexible i que s'adapta als canvis.
- Utilització plural i democràtica dels resultats.

Eines

- Entrevista
- Tècniques grupals
- Anàlisi documental

Les eines:

Enquesta:

- Procediment de recollida d'informació directa a una mostra representativa de la població estudiada, mitjançant un qüestionari que s'elabora a partir del model d'anàlisi definit (una pregunta per a cada variable) i que exigeix un tractament estadístic de les dades recollides.
- És una metodologia laboriosa, llarga i que requereix força recursos, cosa que no la fa gaire recomanable per als municipis petits.

Indicadors i índexs:

- Mesura estadística d'un concepte basada en l'anàlisi teòrica prèvia i integrada dins d'un sistema coherent de mesures semblants, que emprarem amb l'objectiu de descriure la realitat juvenil i les polítiques de joventut que es duen a terme en el municipi.
- Han d'estar associats als conceptes-clau del Pla: s'elaboren a partir del model d'anàlisi (desgranament dels conceptes).
- Es poden classificar en:

Indicadors de resultat: mesuren el grau d'assoliment d'un objectiu desitjat.

Indicadors de seguiment: descriuen l'evolució dels recursos emprats per a l'assoliment de resultats.

Indicadors de satisfacció: mesuren les percepcions subjectives.

Indicadors de context: descriuen aspectes que poden influenciar en el desenvolupament del Pla.

- Han de ser poc costosos de calcular, senzills i normalitzats (claredat), que es puguin recollir al llarg del temps, que serveixin per a prendre

decisions, que permetin la comparació entre territoris.

- Els índexs són fruit de l'agregació de diversos indicadors vinculats per un mateix concepte teòric.

Monitorització:

- Conjunt de registres de seguiment dels diferents aspectes del Pla (els recursos, les metodologies, els usuaris) basat en variables de caire numèric.

- S'utilitzen indicadors de seguiment.

- És útil emprar programes informàtics ja pensats per a aquest ús: Excel, Acces, SPSS, MS Project, o algunes aplicacions del Word.

Consulta de dades secundàries:

- Les dades secundàries són aquelles dades recollides mitjançant enquestes que han fet altres organismes i que exposen, gratuïtament, la informació per a ús públic.

- Per exemple, l'Institut d'Estadística de Catalunya o bé el Instituto Nacional de Estadística, entre d'altres, exposen a la web i a anuals i publicacions, les dades extretes i ja treballades del Cens de Població, del Padró, de la EPA (Enquesta de Població Activa), etc.

Entrevista:

- Tècnica de recollida de discursos mitjançant un diàleg entre l'entrevistador i l'entrevistat, que pot ser de diferents tipologies: entrevista estructurada, semi-estructurada, en profunditat, biogràfica, etc.

- El model d'anàlisi elaborat serveix per a preparar el guió però sobretot per a l'anàlisi del contingut del discurs.

- És important seleccionar bé les persones a entrevistar, segons uns

perfils determinats.

- És recomanable que l'entrevistador sigui una persona "neutra" dins el municipi, per a no distorsionar el discurs.
- La gravació s'ha de transcriure i analitzar-ne el text: llistar els conceptes-clau, i recollir les afirmacions més rellevants.
- S'han de preservar les dades personals (anonimat de les afirmacions i judicis).

Tècniques grupals:

- Conjunt de tècniques qualitatives que permeten analitzar aspectes poc o gens quantificables, com les motivacions, percepcions, creences, satisfaccions, sentiments, frustracions, etc.
- Permeten abordar temes complexos com la participació, permeten generar gran nombre d'idees, permeten englobar diferents perspectives dels problemes, permeten que l'entrevistador tingui menys protagonisme que a les entrevistes i la seva realització és senzilla i de cost econòmic baix.
- Els manca la precisió de les tècniques quantitatives i les conclusions que se n'extreuen no poden ser generalitzables.
- N'hi ha de diferents tipus:

Grups focals: es recullen les percepcions i creences dels usuaris per grups de perfils afins, en un debat guiat mínimament.

Grups nominals: es recullen opinions d'experts o persones significatives del Pla a avaluar en tres fases: generació d'idees, classificació i votació.

Pluja d'idees: es recullen idees i propostes que s'han d'estudiar a posteriori.

Tècnica Delphi: tècnica no presencial on es recullen les opinions i consells d'experts i persones significatives que orienten

l'avaluació.

Altres: Tècnica Metaplà, DAFO, etc.

Anàlisi documental:

- En l'anàlisi documental, és important seleccionar acuradament els documents que s'estudiaran.
- S'utilitza per a elaborar el model d'anàlisi i els criteris d'avaluació.
- S'empren els documents de planificació, projectes i memòries, i estudis previs d'anàlisi de la realitat i visualització.

Qui pot tenir informació important per a l'avaluació

- Pares i familiars dels adolescents o joves.
- Professorat, educadors i treballadors socials dels adolescents o joves.
- Polítics de les altres regidories.
- Tècnics d'altres àrees.
- Personal de la Regidoria de Joventut.
- Regidor/a de Joventut.
- Joves usuaris dels serveis oferts.
- Joves no usuaris.
- Joves usuaris però d'un altre municipi.
- Grups de joves que estan en contra o que són crítics amb els projectes del Pla.
- Informants-clau del municipi: perruquer, capellà, taxista, alcalde, metge, psicòleg, etc.
- Entitats-clau del municipi: associació de veïns, associació cultural, etc.

9. Com s'analitza la informació recollida?

La fase d'anàlisi de la informació exigeix unes condicions de treball òptimes que permetin la concentració i una dedicació suficient de temps, és per això que cal temporalitzar l'avaluació tenint en compte totes les seves fases.

El tractament de la informació recollida depèn, com s'ha dit, de la naturalesa de la pròpia informació.

Així, **les dades de caire numèric** (que poden ser nombres absoluts, taxes i percentatges, o intervals) han de rebre un **tractament estadístic**, per a la qual cosa és imprescindible tenir molt ben referenciades i ordenades les dades recollides amb:

- La font d'on provenen.
- La unitat i el concepte a què fan referència.
- La temporalitat a què fan referència.
- El marc geogràfic.

I, pel que fa a **les dades de caire qualitatiu**, els discursos, han de rebre el tractament propi d'una **anàlisi de text**, per a la qual cosa és imprescindible analitzar:

- El perfil de qui emet aquest discurs (edat, sexe, classe social, relació amb el Pla, etc.)
- El contingut del discurs (diversitat de conceptualització).
- L'estat d'ànim o intencionalitat de qui emet el discurs.
- Els condicionants (situació) que viu la persona que emet el discurs.

Aquesta informació recollida, classificada segons l'estructura del nostre

model d'anàlisi i ben referenciada, cal **contrastar-la** punt per punt **amb els objectius perseguits** per veure si hem obtingut els resultats desitjats.

Com s'ha anat repetint al llarg de la guia, com més detallats i concrets siguin els objectius (maximitzar l'operacionalització del model d'intervenció a aplicar), més fàcil serà contrastar, analitzar i treure-li suc a la informació obtinguda.

D'aquesta contrastació és d'on **extraurem les conclusions de l'avaluació**, és a dir: **els judicis de valor en base a uns criteris**.

10. Què fer-ne de les conclusions?

Amb les conclusions a la mà, encara hi ha dues tasques que queden pendents de fer:

- **Comunicar.**
- **Prendre decisions.**

COMUNICAR ELS RESULTATS DE L'AVALUACIÓ

La comunicació dels resultats no ha de ser un bolet descontextualitzat, sinó que ha d'entrar dins la lògica de la planificació-execució-avaluació del Pla, i es pot plantejar com un primer pas per a treballar les propostes i la presa de decisions.

Cal tenir present que la comunicació de les conclusions de l'avaluació del Pla pot generar més expectatives entre els joves i la població en general, pot generar més debat i qüestionament, pot aportar propostes i suggeriments i pot contribuir a una major identificació i coneixement del Pla Local de Joventut, segons com s'enfoqui:

- Per què comunicar els resultats?

- Ho requereix la metodologia.
- Ho demanen els joves/oposició/altres.
- Per rendiment electoral del govern.
- Per incentivar la participació dels joves.

- A qui volem comunicar els resultats?

- Joves, tècnics, polítics, entitats...
- Segons els destinataris, es pensarà un tipus de comunicació o un altre.

- Quin contingut volem difondre?

Propostes: què fer per a millorar el Pla?

Conclusions: què ha fallat i què ha anat bé del període analitzat (judicis de valor).

Metodologia emprada

- Quin format tindrà la comunicació?

Presentació oral:

Posada en escena: espai, temps.

Ponents.

Suport tecnològic (preparar-lo bé!).

Materials a repartir.

Difusió de la convocatòria.

Presentació escrita:

Disseny atractiu.

Llenguatge clar i adequat als destinataris.

Sintètic (ús d'esquemes i gràfics).

Extensió curta.

Canals de difusió.

PRENDRE DECISIONS SOBRE EL PLA

Correspon a l'àmbit polític (regidors i alcaldes) prendre les decisions últimes sobre els projectes del Pla, però preparar i argumentar les propostes a decidir correspon als tècnics.

Entre les conclusions de l'avaluació i les decisions hi ha una fase d'**elaboració de propostes**:

- Es pot fer de manera interna (l'equip), de manera externa o de manera **comunitària** (compartir-ho amb altres agents del municipi

Com avaluar un Pla Local de Joventut

o amb els mateixos joves).

- Pot començar amb una pluja d'idees, però que ha d'acabar recollint unes **propostes realitzables** de nous projectes o de re-orientació dels projectes existents.

11. Síntesi: decàleg de l'Avaluació de Plans Locals de Joventut

1. L'avaluació és un pas necessari en tota actuació adreçada a la millora de la població, sinó volem caure en l'anar fent sense sentit.

2. Sense l'avaluació de les polítiques de joventut, no es pot avançar en la reflexió sobre els models d'intervenció sociocultural en joves.

3. L'avaluació contribueix a donar coherència a la relació entre les necessitats detectades (diagnòstic) i els projectes realitzats.

4. L'avaluació només serà útil si estan molt clars els resultats que esperem dels projectes, els recursos de què disposem i als destinataris a qui volem arribar.

5. L'avaluació és un judici de valor que emetem per a jutjar si s'han aconseguit (i en quin grau) els resultats que s'esperaven i fins a quin punt els recursos i metodologies implementats han ajudat a aconseguir els resultats esperats.

6. Per emetre un judici de valor sobre un projecte determinat s'han d'haver explicat els criteris d'avaluació, en base als resultats esperats.

7. És imprescindible recollir de manera sistemàtica i rigorosa diverses observacions, informacions i dades abans, durant i al final de l'execució dels projectes, per tal d'argumentar els judicis de valor i decisions preses sobre el Pla.

Com avaluar un Pla Local de Joventut

8. Les dades i informacions a recollir són tant xifres estadístiques i dades numèriques com percepcions subjectives de la gent implicada (discursos).

9. L'eina més recomanable, més econòmica i més fàcil per recollir estadístiques és consultar fonts de dades secundàries (Idescat, Padró continu, observatoris, etc.), ja que fer una enquesta (dades primàries) és molt car i complex.

10. Les eines més comunes per a recollir percepcions subjectives (discursos) són les entrevistes i les tècniques de grup (grup focal, grup nominal, delphi, etc.).

La **perspectiva comunitària**, cada vegada més necessària en les polítiques locals de joventut, significa implicar els diferents agents presents al municipi (entitats, administracions, professionals i polítics diversos) en la millora de la població jove en diferents àmbits

12. Glossari

Avaluar: emetre judicis de valor sobre un objecte en funció d'uns criteris i uns arguments.

Avaluar la cobertura: analitzar fins a quin punt s'arriba a la població diana triada.

Avaluar el disseny: analitzar fins a quin punt el disseny del Pla està basat en un model teòric d'intervenció ja existent, i segueix la lògica interna de la planificació d'un Pla Local de Joventut.

Avaluar l'efectivitat: avaluar els resultats no esperats del Pla.

Avaluar l'eficàcia: avaluar els efectes perseguits en disseny del Pla.

Avaluar l'eficiència: analitzar el cost del pla en funció dels resultats aconseguits i valorar si podria ser més eficient (menys costos amb els mateixos resultats).

Avaluar l'esforç: avaluar la utilització dels recursos en el plaç definit.

Avaluar l'impacte: analitzar els efectes del Pla sobre la població de l'entorn del grup diana (per exemple: en els pares o germans dels joves, en els professionals que treballen amb joves, etc.).

Avaluar el procés o la implementació: detectar les diferències entre el model dissenyat i el que realment ha estat implementat.

Com avaluar un Pla Local de Joventut

Avaluar els resultats: analitzar el grau amb què el Pla ha aconseguit els resultats buscats (eficàcia), i també per a analitzar els resultats no buscats amb les intervencions (efectivitat) siguin positius o negatius.

Document elaborat per: Laura Mencía

El present document és el fruit del Seminari Tècnic de Cultura d'Avaluació dins el marc del Conveni pel projecte Avaluació de plans locals de joventut.

Administracions conveniades: Ajuntament d'Alella, Ajuntament d'Argentona, Ajuntament d'El Masnou, Ajuntament de Premià de Dalt, Ajuntament de Sant Pol de Mar i el Consell Comarcal del Maresme.

Vigència del conveni: febrer 2006 a febrer 2007.

en conveni amb:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Social i Ciutadania
Secretaria de Joventut

